

Rapport Kunst og inventar nr 12/2006

Kinn kirke

Behandling av altertavle, epitafium og helgenfigurer

Jørgen Solstad

Dato: 21.02.2006
 Til: Riksantikvaren
 Kopi til: Kinn kirkelige fellesråd
 Fra: Norsk institutt for kulturminneforskning - NIKU
 Emne: Kinn kirke – Behandlingen av altertavle og epitafium 2004-2005

Topografisk nr: A-301
 Prosjektnummer NIKU: 156.1521 / 156.1521-01
 Oppdragsgiver: Flora kirkelige fellesråd (2004) / Riksantikvaren (2005)
 Prosjektleder: Jørgen Solstad
 Prosjektmedarbeidere: Thierry Ford, Helen Davis, Merete Winness, Barbro Wedvik, Mohammad Hasanur Rahman og Mohammad Shahadat Hossain.
 Tidspunkt: August 2004 og juli 2005.

Fig.1 – Kinn kirke med Kinnakloven i bakgrunnen. Foto Jørgen Solstad, 2005

Bakgrunn

I 2002 ble man oppmerksom på altertavlens og epitafiets dårlige tilstand i forbindelse med kalking av koret innvendig¹. I tillegg var det usikkert hvilken tilstand de tre helgenfigurene hadde. På oppdrag fra Kinn Kirkelige Fellesråd og Riksantikvaren utarbeidet NIKU en prosjektbeskrivelse og et tilbud på behandling av altertavlen og epitafiet. Prosjektet ble gjennomført i uke 34 og 35 i 2004 med en prosjektgruppe på 3 personer, og i uke 27, 28 og 29 i 2005 med en prosjektgruppe på 5 personer. Prosjektet hadde følgende mål:

- Få oversikt over skader og skadeomfang på altertavle, epitafium og helgenfigurer
- Overvåke klima i kirken
- Utvikle varige og skånsomme behandlingsmetoder
- Konsolidere og fastlegge all løs maling
- Høyne den estetiske kvaliteten ved rensing av overflater og retusjering av skjemmende utfall og skader

¹ Hilde V. Berntsen. Notat fra NIKU til Riksantikvaren datert 21.10.2002.

Altertavlen og epitafiet er store og komplekse, og representerte derfor et omfattende og tidkrevende arbeid. Gjennom arbeidet i 2004 fikk man en oversikt over skadeomfanget slik at et endelig tilbud på de gjenstående arbeidene kunne utformes og gjennomføres i 2005. Denne rapporten gir derfor en samlet beskrivelse av arbeidene som er utført i 2004 og 2005, med en kort innføring i historikk og beskrivelse av de aktuelle gjenstandene, videre en tilstandsbeskrivelse før behandling, samt en redegjørelse for den gjennomførte behandlingen. Prosjektet avsluttes med denne rapporten.

Innledning

Både altertavlen og epitafiet er fra midten av 1600-tallet, og utgjør sammen med helgenfigurene, lektoriet og prekestolen de viktigste antikvariske interiørelementene i kirka. De tre helgenfigurene som i dag henger på sørveggen i koret stammer opprinnelig fra et alterskap fra tidlig 1500-tall.

Beskrivelser

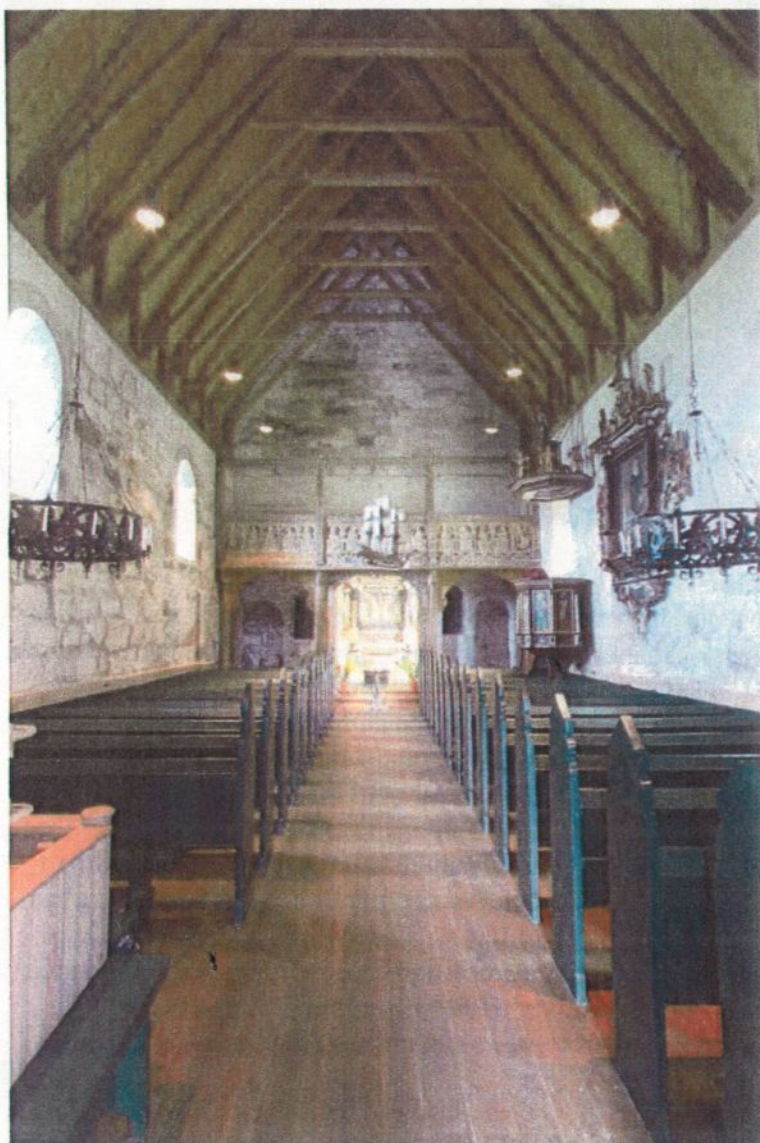

Fig.2 – Skip og kor sett fra vest. Legg merke til lektoriet på korskilleveggen og epitafiet på veggen til høyre. Foto J. Solstad 2005

Altertavle

Fig.3 – Altertavlen i Kinn kirke bygget og skåret i 1644 og malt og dekorert i 1703. Foto J. Solstad 2005

Mål: Høyde: ca 550cm x bredde: ca 410cm

Altertavle med predellafelt, hovedetasje, 2.etasje og bekroning. Predellafeltet har 2 skriftfelt med bibelsitater, ett med dateringen 1703. Kong Frederik den 4. monogram ses på det høyre, fremstrikkende søylepostamentet. På det venstre; hans gemalinne Dronning Louises monogram². På de ytre sidefeltene på de samme postamentene er det også skriftfelt, men disse er vanskelig å tyde da mye av bemalingen er skallet av og tapt. Muligens omtaler disse skriftfeltene bl.a. donator eller bekoster av bemalingen. Årstallet 1703 er også her tydelig. Under bemalingen sees graffiti utført i rødkritt med flere årstall fra 1660- og 70-årene. Dette indikerer at de nye delene til tavlen sto helt eller delvis umalt frem til 1703. Hovedbildet i tavlen viser Korsfestelsen med Johannes og Maria (kalvariegruppe). Denne flankeres av to søyler med korintiske kapiteler og to apostelfigurer i nisjer. Sidene avsluttes med to skårne vinger med rankemotiver og englehoder. Mellom apostelfigurene og vingene er et felt med mindre apostelfigurer, grotesker, og plantemotiver. Søylenes bærer en arkitrav med en horisontal frise bestående av rankemotiver, grotesker og englehoder. Tavlen 2. etasje har

² Monogrammet viser tydelig en sterkt skråstilt L krysset av en speilvendt utgave av samme bokstav. I følge Knut Johannessen, Riksarkivaren, er sannsynligheten stor for at dette er Louise av Mecklenburgs monogram, Kong Frederik den 4.s eneste "offisielle" dronning.

Oppstandelsen som motiv. Denne er flankert av to figurer i nisjer og 4 vertikale felt med figurhoder, grotesker og drueklaser. 2. etasje avsluttes med to vinger med groteskhoder og plantemotiver. Tavlen bekrones med et felt med plantemotiver og Kong Christian den 4.'s monogram og en rundskulptur (Salvatore Mundi) øverst.

Maleteknikk

Korpus ser opprinnelig ut til å være malt med en meget mager oljemaling eller muligens protein, kasein eller oljeforsterket limfarge (eller kombinasjoner av disse?) på en forholdsvis tykk og porøs lim-krittgrundering. Det er benyttet en rekke farger og maleteknikker bl.a. marmoreringer, forgylling og knust glass! Det knuste glasset er drysset i våt maling slik at det skaper en glittereffekt spesielt i de blå og hvite partiene i tavlens hovedetasje. Søyleskaftene er gitt en strukturbehandling ved bruk av små kuler bestående av gips eller linoljekitt? Disse er igjen malt med en teknikk og farger som skal illudere stein (granitt eller marmor?).

De to alterbildene er utført i oljebasert maling. Hovedbildet (Korsfestelsesscenen) er malt på en bakgrunn bestående av 6 vertikale bord i eik. Det øvre alterbildet (oppstandelsen) er malt på en bakgrunn bestående av 3 vertikale bord i furu. Begge maleriene er utført i en direkte og konvensjonell teknikk med noe struktur, men lite impasto.

Epitafium

Fig.4 – Epitafiet over Absalon Absalonsen Beyer i Kinn kirke.
Foto Jørgen Solstad 2004

Mål: Høyde: ca 450cm x ca 300cm

Epitafiet er omrammet av en omfattende corpus bestående av et predellafelt, flankerende korintiske søyler, sidevinger, arkitrav og bekroning. Bekroningen har både et relieff-felt med Kristus og jordkulen samt en rundskulptur (Salvatore Mundi). Bekroningen flankeres i tillegg av to stående engler.

Portrettet av presten Absalon Absalonsen Beyer viser en stående mann med grått hår og skjegg i $\frac{3}{4}$ lengde, holdende en bok i hendene. Han står delvis bak et bord hvor 3 bøker står på høykant. Nederst på lerretet er det et skriftfelt som beskriver hvem den avportrettede er, når og hvor han levde og virket.

Maleteknikk

Epitafiets corpus er kraftig overmalt (flere ganger?) slik at det er vanskelig og fastslå om den opprinnelige bemalingen har vært utført i limfarge eller oljemaling. De enkelte spor av det som antagelig er den opprinnelige bemalingen ser ut til å være utført i oljemaling, ulik den magre (limfarge-) filmen vi ser på altertavla. Dagens overflate som i hovedsak er en overmaling i olje er antagelig utført i 1911-12³.

Selve presteportrettet er utført i olje på lerret i en konvensjonell og direkte teknikk uten bruk av impasto.

Helgenfigurer

Fig.5 – De tre helgenfigurene på sørveggen i koret i Kinn kirke. Foto: Jørgen Solstad 2005.

De tre skulpturene står i et moderne skap fra 1970-årene i eik som måler ca h180cm x b175cm x d 17,5cm. Hver av skulpturene måler ca h125cm x b42-40cm x d15cm. De tre skulpturene fremstiller fra venstre Sta. Barbara, Sta. Katarina og Maria Magdalena.

Maleteknikk

Skulpturene er skåret i eik og bygget opp på tradisjonelt vis med en tykk kritt-lim grundering og malinglag utført i olje og store partier med polerforylling.

Historikk

Altertavle

Altertavlen er skåret og bygget i 1644 angivelig av den tyske snekkermester og treskjærer Peter Negelsen⁴. Altertavlen er bygget med et senmiddelaldersk alterskap som utgangspunkt, hvor de 3 helgenfigurene som nå henger på sørveggen i koret utgjorde hovedmotivet. Dette kan fortsatt sees ved at det rektangulære feltet som i dag utgjør hovedmotivet i tavla er utført i eik, har spor etter middelaldermaling og forgylling, har spor etter (dør?-)hengsler, og en rekke

³ Rolf Johansen. 1971. Upublisert restaureringsrapport fra behandling av Epitafium 24.11.71. Riksantikvarens kirkeatelier på Vestlandet. Riksantikvarens arkiv. 2s.

⁴ Christie Sigrid. 1977. Altertavlen i Kinn kirke. Ikonografi og tradisjon. Kunst og kultur. 60. årgang. Gyldendal Norsk forlag, Oslo. S. 125-131.

hull for innfestning av de tre helgenfigurene⁵. Altertavlens corpus har antagelig i perioden 1644 – 1703 stått umalt eller med en enkel bemaling, men med middelalderskapet og helgenfigurenes polykromi i en mer inntakt tilstand. I 1703 ble tavlen modernisert ved at helgenfigurene ble fjernet og korsfestelsesscenen ble malt på skapets bakvegg, og corpus fikk den fargesetting og utforming vi ser i dag.

Tavlens overordnede utseende og farger er ikke vesentlig endret siden 1703, men den har antagelig ganske tidlig hatt problemer med opp- og avskallinger i malingsjiktet slik at den har blitt gjenstand for flere restaureringer med overmalinger og retusjering. Under de store restaureringsarbeidene i kirka i 1911-12 har treskjærer og dekorasjonsmaler Ragnvald Einbu komplett manglende deler på lektoriet samt utformet dragehodene på de nye taksperrene i skipet⁶. Det er sannsynlig at han også har gjort arbeider på altertavlen. Vi vet imidlertid ikke hvor omfattende disse arbeider har vært. I 1971 ble altertavlen fullstendig konservert og restaurert av Riksantikvarens vestlandsatelier under ledelse av Odd Nøss og Rolf Johansen⁷. Da var forfallet kommet langt med store partier med avskallinger og løs maling. Skadene ser ut til å ha vært størst i tavlens 2. etasje og i arkitravens frise hvor er omfattende retusjert.

Epitafium

Epitafiet ser ikke ut til å være datert, men innskriften forteller at den avportretterte døde i 1639. Det er sannsynlig at epitafiet ble bestilt og laget kort tid etter dette, kanskje i forbindelse med bestillingen og utførelsen av altertavla i 1640-årene. Det er ikke foretatt en grundig sammenlignende studie av altertavlen og epitafiet for om mulig å påvise om de er skåret av samme hånd. Umiddelbar sammenligning av enkelte detaljer spesielt vingene, englehodene og enkelte av groteskene tyder imidlertid på at de to gjenstandene er skåret av samme person og/eller verksted.

Epitafiet har tidlig hatt skader i form av opp- og avskallinger. På selve lerretet (nede langs høyre billedkant) er det skrevet *restaurert 1888*. Det foreligger ingen opplysninger om hvilken form for restaurering som da ble foretatt. Under restaureringsarbeidene i 1911-12 må epitafiet igjen ha vært i meget dårlig stand. Dagens overflate på corpus er i hovedsak et resultat av Ragnvald Einbus oppmaling i 1912. Dette bekreftes av hans signatur: *Ragnv. Enebo, Lesje 1912* som er påført to steder på epitafiet. Videre ble corpus gjenstand for omfattende konsolidering i 1971 da Riksantikvarens kirkeatelier på Vestlandet gjennomførte en behandling⁸. Selve lerretsmaleriet ble da tatt ut og behandlet på deres konserveringsatelier i Bergen. Dette betyr at hele epitafiet må ha vært tatt ned fra veggen.

De tre helgenfigurene

De tre helgenfigurene har tilhørt et alterskap fra senmiddelalderen. Man vet lite om hvordan og når dette skapet kom til Kinn, men det er av kunsthistorikeren Eivind Engelstad plassert sammen med en gruppe alterskap han kaller *Lekagruppen*, tilvirket i Nord-Nederland og som han daterer til første fjerdedel av 1500-tallet⁹. Det man med stor sannsynlighet kan anta er at skapet har vært på Kinn siden før reformasjonen og hatt en fremtredene plassering (antagelig

⁵ Rolf Johansen. 1971. Upublisert restaureringsrapport fra behandling av altertavle datert 24.11.71. Riksantikvarens kirkeatelier på Vestlandet. Riksantikvarens arkiv. 5s.

⁶ Sigurd Vederhus. 19???. Kinna-kyrkja. s.30.

⁷ Op.cit. Rolf Johansen. 1971. Upublisert restaureringsrapport fra behandling av altertavle datert 24.11.71.

⁸ Rolf Johansen. 1971. Upublisert restaureringsrapport fra behandling av epitafium datert 24.11.71. Riksantikvarens kirkeatelier på Vestlandet. Riksantikvarens arkiv. 2s.

⁹ Engelstad, E. 1936. Senmiddelalderens kunst i Norge, ca 1400 – 1535. Oslo.

på hovedalter) i kirken. I 1644 ble skapet inkorporert som del i den nye altertavlen, enten av økonomiske, eller affeksjonsmessige grunner. Da altertavlen ble modernisert i 1703 ble de tre skulpturene tatt ut av tavlen og oppbevart i kirken. På 1900-tallet vet vi at skulpturene var plassert i nisjene (sidealtrene) i korskilleveggen. Skulpturenes tilhørighet til selve skapet i altertavlen gjenoppdages av Rolf Johansen i 1971. Kort tid etter laget man en kopi av skapet som i dag utgjør figurenes plassering på sørveggen i koret.

Tilstand før behandling

Altertavle

Skadene relateres først og fremst til oppskallinger og områder med løs maling. De mange elementene av tavla har ulik tilstand. En oversikt over omfanget er fremstilt i figur 6. I tillegg ble det oppdaget en del skader forårsaket av treborene insekter (brunstripet borebille). Skadene har sannsynligvis oppstått over lang tid, men det ble ved et par anledninger observert levende (flyende) borebiller i koret (juli 2005). De fleste utflygningshull befinner seg på baksiden av de berørte elementer, men en del hull er også synlig på bemalte overflater. En oversikt over omfanget av insektangrep er fremstilt i figur 7.

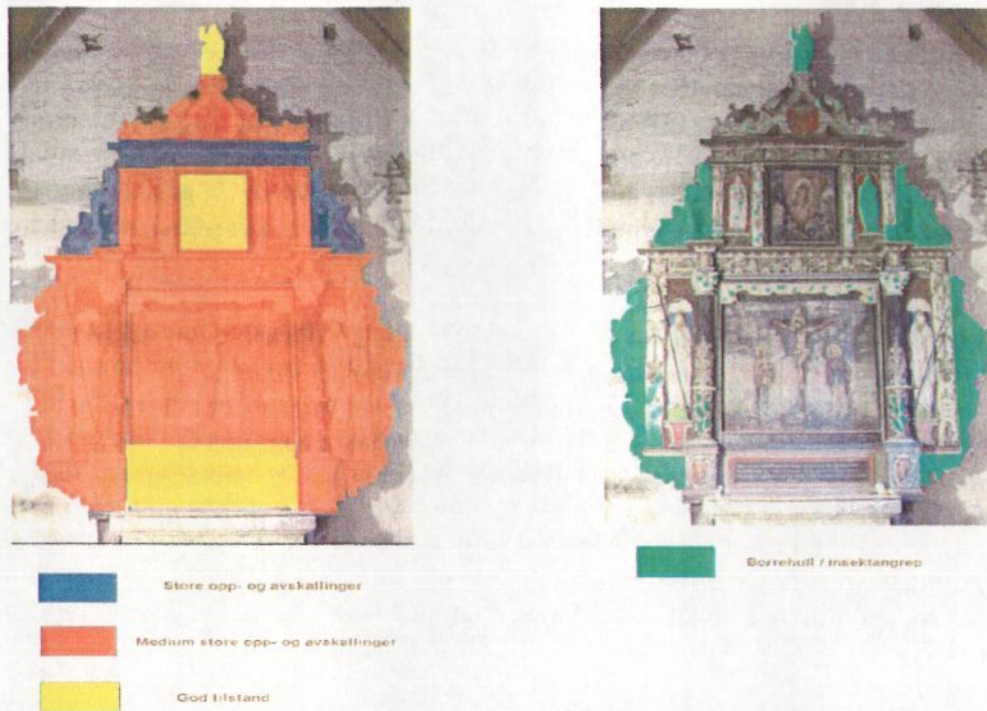

Fig.6 – Oversikt over områder med oppskallinger og løs maling. De gule områdene var i god tilstand, og trengte ikke behandling i form av konsolidering og fastlegging.

Fig.7 – Oversikt over områder med insektangrep. Det er verdt å legge merke til at de angrepne områdene først og fremst er de rikt skårne delene i løvtre (ask, alm, lind?), mens de konstruktive delene som er i furu ikke er skadet på samme måte.

Altertavlen er tidligere behandlet i 1971 av konservatorer fra Riksantikvaren (Riksantikvarens kirkeatelier på Vestlandet). Den ble da konsolidert, og store områder med avskallinger ble retusjert med eggtempera¹⁰. Enkelte av disse retusjeringene var mørknet og fremsto som lite tilfredsstillende rent estetisk. I tillegg fremviste tavlen et moderat lag av støv og skitt, i

¹⁰ Op.cit. Rolf Johansen

hovedsak normalt husstøv og kalkstøv fra veggene i koret. Nedre del av tavla hadde i tillegg noe søl fra stearinlys og graffiti fra ulike perioder spesielt på baksiden.

Fig.8 – Typiske skader i form av store opp- og avskallinger i malingsjiktet, her på venstre og høyre vinge. Foto: Jørgen Solstad 2005.

Epitafium

Generelt kan man si at skadebildet for rammeverket på epitafiet er av samme type, men mer omfattende og alvorlig enn det vi finner på altertavlen. Siden rammeverket er fullstendig overmalt i 1912 med linoljemaling, er malingsjiktet noe tykkere, stivere og sprøere enn på altertavlen. Dette gjør oppskallingene mer ”dramatiske” og større. Rammeverket er ikke angrepet av treborrene innsekter i samme grad som det vi ser på altertavlen. Overflatene er heller ikke spesielt skitne eller tilsmusset. Et tynt lag av løst overflatestøv i de horisontale partiene var dog til stede. Selve portrettet som er malt i olje på lerret har store områder med avskallinger, slitte overflater og gamle retusjer. Det var imidlertid få oppskallinger og partier med løs maling på maleriet. Behandlingen i 1971, hvor maleriet ble konsolidert og dublet har stått seg bra¹¹.

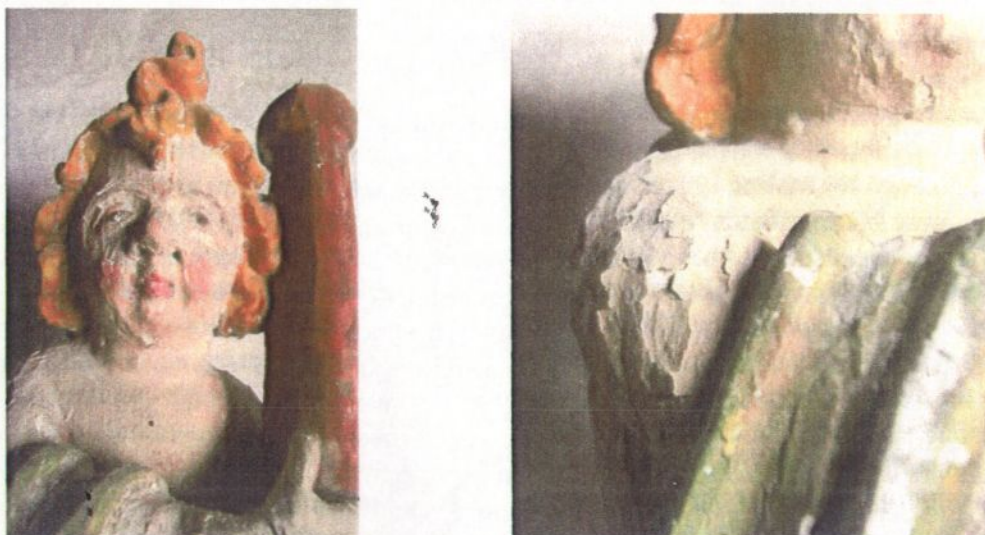

Fig.9 – Typiske skader i form av store opp- og avskallinger i malingsjiktet på epitafiet, her på engel øverst til venstre. Foto: Jørgen Solstad 2005.

¹¹ Rolf Johansens rapport datert 24.11.1971 omhandler ikke behandlingen av selve portrettet. Det står kun nevnt at maleriet vil bli behandlet på atelier, og at det vil bli utarbeidet en egen rapport over dette arbeidet. Denne rapporten er ikke funnet i Riksantikvarens arkiv.

Helgenfigurer

De tre helgenfigurene er i generelt god stand. Det er lite bevart av original polykromi og forgylling. Områder hvor original bemaling og forgylling er tapt er ikke senere overmalt, men fremstår med bart treverk. Et grovt anslag tilsier at ca 20% av overflaten har bemaling/forgylling bevart. Best bevart er karnasjonsfargen i de tre ansiktene. Det har ikke latt seg gjøre og kartlegge en fullstendig restaureringshistorie for skulpturene, men NIKU antar at de ble behandlet både i 1911-12 og sist i 1970-årene. Ut fra de observasjoner som er gjort i 2005 er skulpturene tidligere renset og bevarte malinglag konsolidert med voks eller voks/harpiks. Det er i dag få eller ingen oppskallinger eller områder med løs maling. Skulpturene fremviste et tykt lag med overflatestøv og kalkstøv.

Fig.10 – Nærbilder av en av skulpturene. Legg merke til det tykke laget med løst overflatestøv og avskallet kalk fra veggene i koret, spesielt på de horisontale partiene av skulpturen. Foto: Jørgen Solstad 2005.

Behandling

Altertavle

Behandlingen ble etter undersøkelser og utprøving av metoder påbegynt i tavlens 2. etasje i 2004. Etter forsiktig tørrensing ved hjelp av støvsuger og myke pensler ble oppskallinger og områder med løs maling konsolidert med en 2% løsning av størlim gjennom japanpapir. Etter fastlegging ble overflaten renset forsiktig med ammoniakkvann (pH9). Denne behandlingen syntes god og rasjonell, men ved inspeksjon i 2005 ble det oppdaget at enkelte områder hadde begynt å løfte seg igjen. Etter ytterligere tester ble det derfor bestemt å benytte *Lascaux Medium for Consolidation (LMK)*- et vannløslig syntetisk klebemiddel som anses å ha gode og stabile egenskaper m.h.t. klebeevne, fleksibilitet og inntrengning og som i tillegg ikke er like ømfintlig for den høye relative fuktigheten som er i kirka, spesielt om vinteren. De konsoliderte områdene fra 2004 ble rekonservert med *LMK* og de resterende deler av tavlen ble behandlet ferdig i 2005 med samme konsolideringsmiddel (se fig.11).

Konsolideringsmiddelet ble påført fortynnet i vann i forhold 1:1 lokalt gjennom japanpapir med fin pensel. Oppskallingene lagt etter en viss tid lagt ned med varmeskje og press (se Fig. 12 og 13). Corpus, skulpturer og panelmalerier (Hovedmotiv og 2. etasjes oppstandelsesscene) ble alle behandlet likt.

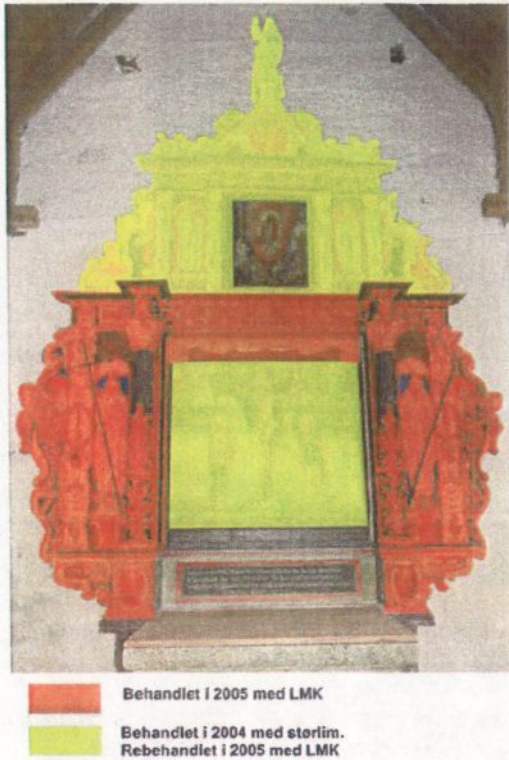

Fig.11 – Figuren viser bruk av konsolideringsmiddel i 2004 og 2005. Foto: Jørgen Solstad 2005

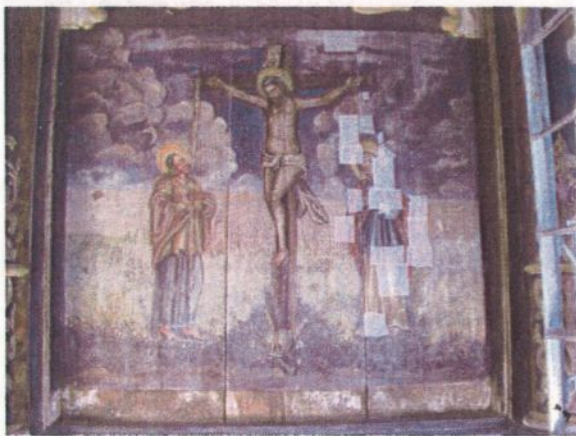

Fig.12 – Hovedmotivet under konsolidering og rensing. Foto: Jørgen Solstad 2004

Fig.13 – Detalj av hovedmotivet under behandling. Legg merke til forskjellen mellom de rensede og urensede områdene i det blå partiet til venstre for Kristus. Foto: Jørgen Solstad 2004

Alle større avskallinger hvor treverk eller hvit grundering var synlig ble forsiktig retusjert med gouache tubefarger slik at de ikke virket forstyrrende fra normal betrakningsavstand.

Det er ikke supplert med manglende deler (listverk etc.) eller innlusinger av sprekker. Ingen festeanordninger, skruer eller beslag er skiftet eller supplert. Ingen deler av tavlen, bortsett fra de to kongelige monogrammene på søylepostamentene er fernissert. Disse er gitt et tynt strøk med matt Keton-N ferniss for å utbedre blanching (skader i overflaten) og derved gjøre dem mer lesbare.

Fig.14 – Detalj av øvre venstre vinge før konsolidering. Foto: Jørgen Solstad 2004

Fig.15 – Det samme området etter konsolidering og retusjering. Foto: Jørgen Solstad 2004

Fig.16 – Detalj av kongemonogrammet før behandling Foto: Jørgen Solstad 2004

Fig.17 – Det samme området etter konsolidering og retusjering. Foto: Jørgen Solstad 2004

Epitafium

Behandlingen av epitafiet ble i all vesentlighet utført i 2005. Behandlingen av epitafiet var i store trekk tilsvarende som for altertavlen. Etter forsiktig tørrensing ved hjelp av støvsuger og myke pensler ble oppskallinger og områder med løs maling konsolidert med *Lascaux Medium for Consolidation (LMK)*. Konsolideringsmiddelet ble påført lokalt gjennom japanpapir med fin pensel, og oppskallingene lagt ned etter en viss tid med varmeskje og press. På grunn av den omfattende overmalingen utført med oljefarger trengte oppskallingene her større grad av varme og press for å kunne legges ned i motsetning til på altertavlen. Behandlingen inkluderte kun corpus med skulpturer, og ikke selve hovedmotivet (portrettet) som var i relativt god stand.

Alle større avskallinger hvor treverk eller hvit grundering var synlig ble forsiktig retusjert med gouache tubefarger slik at de ikke virket forstyrrende fra normal betraktningssavstand.

Det er ikke supplert med manglende deler (listverk etc.) eller innspunsing av sprekker. Ingen festeordninger, skruer eller beslag er skiftet eller supplert. Ingen deler av epitafiet er fernissert.

Fig.18 – Detalj av epitafiet før behandling. Foto: Jørgen Solstad 2005

Fig.19 – Detalj av epitafiet etter behandling. Foto: Jørgen Solstad 2005

Helgenfigurer

Som en del av prosjektbeskrivelsen for 2005 inngikk tørrensing av overflatene på de tre helgenfigurene. Skulpturene ble ikke demontert og tatt ned, men renses in situ. Løst overflatestøv og kalk fra veggene i koret ble forsiktig fjernet med støvsuger og myke pensler.

Fig.20 – Det rekonstruert skapet med de tre middelalderskulpturene etter behandling. Foto: Jørgen Solstad 2005

Klimalogging

I august 2004 ble de utplassert to klimaloggere, en på altertavlen ca 3,8 m over gulvnivå, og en på epitafiet ca 4 m overgulvnivå. Loggerne ble avlest i juli 2005, slik at man fikk nesten ett års syklus. Resultatet av loggingen er grafisk fremstilt i figur 21 og 22. Generelt ser vi at inneklimate følger og påvirkes direkte av uteklimate. Siden kirken er uoppvarmet blir den relative fuktigheten ekstremt høy i perioder, spesielt i vinterhalvåret.

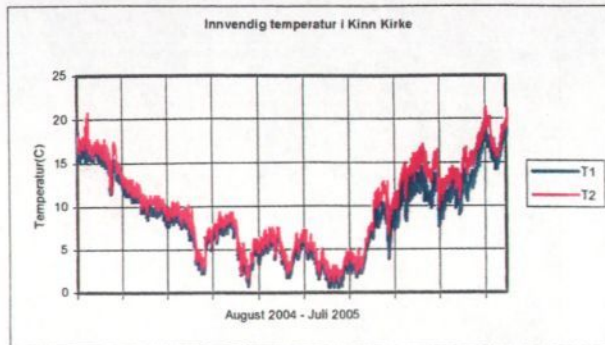

Fig.21 – Grafene viser temperaturen målt i koret (T1) og i skipet (T2) gjennom et år fra august 2004 til juli 2005. Temperaturen er generelt noe lavere i koret enn i skipet. Dette skyldes antagelig dårligere isolering og mer gjennomtrekk i koret.

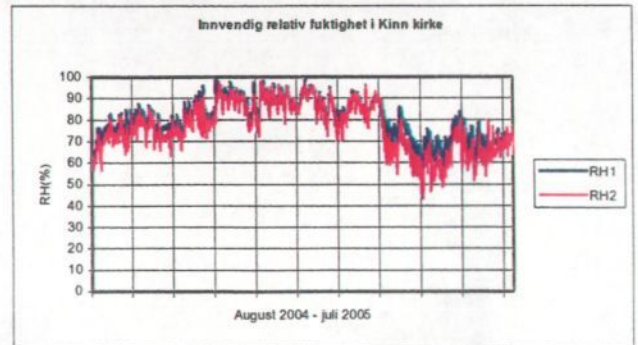

Fig.22 – Grafene viser den relative fuktigheten i koret (RH1) og i skipet (RH2) gjennom et år fra august 2004 til juli 2005. I store deler av vinterhalvåret er det meget fuktig i kirken med lange perioder med over 90% RF. På grunn av lavere temperatur i koret er fuktighetsnivået her generelt høyere.

Fig.23 – Store mengder stearinsøl er synlig på de utskårne relieffene med original bemaling i den midtre delen av lektoriet. Foto: Jørgen Solstad 2005

Andre interiørelementer

Lektoriet

På grunn av utstrakt bruk av levende lys er det store mengder stearinsøl på lektoriet. Dette er svært uheldig av bevaringsmessige og estetiske årsaker tatt i betraktning dette helt unike og meget verdifulle interiørelementet fra middelalderen. Bruk av stearinlys, og spesielt te-lys uten noen form for sikring mot søl og/eller varme m på unngås for en hver pris! I tillegg bør bruken av lektoriet begrenses i liturgisk eller seremoniell sammenheng.

Andre bygningsmessige forhold

Utvendig tak

Det utvendige taket ser ut til å bestå av et undertak av oppløyde bord med en overliggende lekt. Undertaket er uten papp. Selve tekkingen består av kvadratiske skiferheller ca 47cm x 47cm festet med galvaniserte jernnagler. Problemet med yttertaket er at hellene løsner og faller ned (se fig.24). Dette ser ut til å skyldes at hullet som er boret i hellene slites over slik at jernnaglen mister taket. Dette eksponerer undertaket slik at regnvann renner inn. I den siste tiden er to stein falt ned, og fra bakken kan man se at flere stein har løsnet, og er på vei ned.

Det er uvisst om den beskrevne tilstanden er representativ for hele taket, eller om det kun gjelder et lite antall stein. Beslag, renner og nedløp er i kobber og ser ut til å være i god stand.

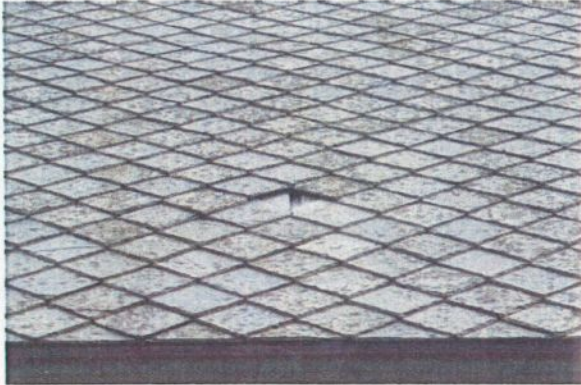

Fig.24 – Løsnet skiferhelle på nordsiden av taket. Foto: Jørgen Solstad 2005

Fig.25 – Råteskader i gulvbord og fuktopptrekk i stolpe til lektoriet i skipets nordøstre hjørne. Foto: Jørgen Solstad 2005

Råteskader innvendig

Idet nordøstre hjørnet i skipet er det råte i gulvbordene og fukt har trukket opp i en av stolpene til lektoriet grunnet fuktgjennomtrenging/lekkasje gjennom muren (se fig.25).

Insektangrep innvendig

Det er aktive angrep av brunstripet borrebille i kirka. Angrepene er påvist på minst to løse benker. Disse ble flyttet ut i 2004. De fleste interiørelementer har tidligere vært angrepet i større eller mindre grad. En fullstendig kartlegging av aktive angrep er ikke foretatt.

Oslo.21.02.2006

Jørgen Solstad
prosjektleder